

УДК 347+347.6+347.9(477)

Надієнко О.І.¹, Соломонова А.В.²

¹ доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. Ю-119 НУ «Запорізька політехніка»

СПІВВІДНОШЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ІЗ СУМІЖНИМИ ГАЛУЗЯМИ ПРАВА

Цивільне право – одна із провідних галузей права, які регулюють майнові та немайнові відносини суб'єктів. Сучасне уявлення про цивільне право буде більш повним, якщо виявити його співвідношення із суміжними галузями. Цивільне право має низку підгалузей зі схожими предметами і методами регулювання, що нерідко викликає труднощі визначення галузевої належності норм права. Суміжною до цивільного права галуззю вважається сімейне право, завдяки якому регулюються відносини щодо опіки дітей, охорони інституту сім'ї, материнства, реєстрації актів цивільного стану тощо. Особливої актуальності проблематика визначення місця сімейного права в системі права набрала в умовах проведеної в Україні кодифікації законодавства. Загострення дискусії щодо питань співвідношення сімейного та цивільного права обумовлене тим, що свого часу до проекту ЦК України була включена Книга шоста «Сімейне право», яка в подальшому була з нього виключена. З цього приводу Н. Кузнєцова зазначає той факт, що Книга «Сімейне право» стала жертвою політичного компромісу і зауважує, що прийняття окремого СК України і Закону України «Про міжнародне приватне право» розширило зону приватно-правового регулювання суспільних відносин у сімейно-правовій та міжнародно-правовій сферах. Автор проекту СК України З. Ромовська наголошує, що прийняття СК України – це перемога в законотворенні, яка має різноманітний прояв. Ми вирвалися на помірний шлях розвитку власної правової ідеології, джерелами якої є звичай, традиції українського народу, його культура та правнича наука. Значний внесок у дослідження цивілістичної дискусії зробила Я. Шевченко. Вона розглядала питання щодо місця сімейного права в системі права. Її дослідження є значними, а сформульовані теоретичні положення та зауваження щодо правового регулювання сімейних відносин є підґрунтям для сучасних наукових досліджень й формують цілеспрямовані течії для наукових дискусій. Погляди Я. Шевченко щодо співвідношення сімейного та

цивільного права протягом її наукового життя швидко змінювались, але обґрунтованість теоретичних положень завжди не піддавалась сумніву в їх достовірності. Так, розглядаючи теоретичні проблеми співвідношення цивільного та сімейного законодавства, Я. Шевченко зазначала, що одна галузь права повністю пов'язана з сім'єю та опосередковує саме сімейні відносини, що і є сімейним правом. Вона казала, що ця галузь самостійна, про що свідчить особливий характер відносин, що регулюються її нормами, які походять з факту існування особливої малої соціальної групи, та яка має свої соціальні функції й призначення. Спільним і для сімейного, і для цивільного права є дозвільний характер методу правового регулювання. Майнові ж засади в сімейному праві мають кардинально інший характер, оскільки тут відзначається роль і значення особистих немайнових відносин. Майнові взаємовідносини суб'єктів сімейного права підкоряються правовій регламентації особистих немайнових відносин. При цьому фахівчиня зазначала, що найліпшим у питанні про співвідношення цивільного і сімейного права було б визнання становища, коли цивільне право вважалось самостійною галуззю, а сімейне, враховуючи одночасно різності та спільності – його підгалуззю. Зазначене вище свідчить, як «нелегко» Я. Шевченко робила висновок про сімейне право як підгалузь цивільного права, аналізуючи при цьому особливості сімейно-правового регулювання суспільних відносин.

Своєчасність розгляду та вирішення цивільних справ є однією зі складових завдань цивільного судочинства в Україні. Сучасне цивільне процесуальне законодавство наповнене спробами законотворців пришвидшити рух цивільної справи, починаючи з початкових питань щодо відкриття провадження по справі та закінчуючи її розглядом судами першої або апеляційної інстанцій. Достатньо пригадати зміни, які були внесені до ЦПК Законом України від 07.07.2011 р. «Про судоустрій і статус суддів», у якому розглядалися питання скорочення процесуальних строків. Йдеться, зокрема, про строки виклику у судове засідання, відкриття провадження у справі та безпосереднього розгляду справи у попередньому судовому засіданні. Вирішення позову в короткий строк може мати і негативні наслідки. По-перше, конфлікт між позивачем і відповідачем (якщо це родичі) після прийняття рішення не тільки не припиняється, а навіть загострюється. По-друге, попереду їх очікує продовження вирішення проблем у судах апеляційної і касаційної інстанції та виконання судового рішення, що тягне матеріальні й нематеріальні витрати.

Розповсюдженим прикладом є недбале ставлення подружжя до вчасного врегулювання майнових прав та обов'язків. Замість них це робить закон. Взагалі поділ майна подружжя – емоційний процес, наслідки якого зачіпають права не лише учасників, а й інших осіб. Пропонується для попередження

проблем вирішувати питання у шлюбному контракті, але що як необхідність поділу вже існує, контракту немає і згоди дійти неможливо? Шлях тільки в суд. При цьому поділ має особливості, правозастосовна практика породила існування суперечливих рішень, але загальні тенденції проглядаються. Своєчасність вирішення цивільних справ є одним із завдань судочинства.

Отже, цивільне право – галузь права, норми якої регулюють майнові та особисті немайнові відносини у суспільстві між рівними суб'єктами. Сімйне, цивільне матеріальне та цивільне процесуальне право тісно пов'язані, мають багато проблем та винятків, але завдяки кваліфікованим дослідженням вдається вирішити основні питання цього великого розділу правознавства.